

«Ας ανθίσουν εκατό λουλούδια»

και προδοσία

μιά αυτό κι όταν ήταν να παίξουμε «Το πούλημα της Πάργας», άνοιξε κι αυτός το μπαούλο και βρήκε κόκκινες κουρτίνες βελούδινες, μεγάλες! Τις βάλαμε και κάναμε ωραιότατο σκηνικό. Μετά έγινε η καταστροφή, κάψανε τη λέσχη, τις μάζεψα εγώ, τις πήρα στο σπίτι, τις πήρε η μαμά μου, τις έκρυψε. Και τριάντα χρόνια τις συντηρούσε για να τις παραδώσει από κει που τις πήρε. Κατάλαβες πόσο ιερό πράγμα θεωρούνταν ό,τι ανήκει στο κόμμα ή ανήκει στον αγώνα; Τι λες τώρα; Δεν ξανάρχονται αυτές οι εποχές. Συνεπώς, δεν ξεκινήσαμε στα δώδεκά μας, στα δεκατέσσερα, στα δεκαέξι μας, διαβάζοντας Μαρξ. Αυτά ήταν σπανιότατα. Αν ήτανε μερικοί στην Αθήνα ή τρεις-τέσσερεις στον Αλμυρό που είχαν διαβάσει το «Κεφάλαιο» και ξέρανε, εμείς γινήκαμε μέσα απ' τη ζωή. Τσούουπ, σαν ένα λουλούδι. Και πιστέψαμε μετά. Κι όταν μας πήγανε εξορία, φυλακές, ξύλο, τι θέλεις να γίνει; Όπως έλεγε ο Δουντέμης, όταν του ζήτησαν να κάνει δήλωση, τους λέει, δύο εκατομμύρια χρόνια έκανε ο άνθρωπος για να σταθεί στα πόδια του και να γίνει άνθρωπος κι εσείς θέλετε να το περάσω όλο αυτό σε πέντε λεπτά και να γυρίσω πίσω; Αυτή είναι η αλήθεια. Έτσι έγινε. Ό,τι και να γραφτεί, πρέπει να γραφτεί μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα να γραφτεί αυτό ακριβώς που ζήσαμε, που είναι το μέγιστο που μπορεί να ζήσει ένας άνθρωπος, και τέλειωσε, μπήκε σφραγίδα μέσα μας. Γι' αυτό βασανίστηκαν και πίστεψαν οι άνθρωποι.

Κεραυνός

«12 του Φλεβάρη του 1945 έφτασε μια είδηση που μας χτύπησε όλους όπως σε χτυπάει ο κεραυνός όταν πέφτει δίπλα σου. Η δική μας αντιστασιακή ηγεσία υπέγραψε στη Βάρκιζα μια συμφωνία με τους Άγγλους και με την κυβέρνηση της υποτιθέμενης «Εθνικής Ενότητας», με την οποία συμφωνία ο ΕΛΑΣ διαλυόταν και παρέδιδε χωρίς κανέναν όρο τα όπλα στους Εγγλέζους, κι έτσι όλοι εμείς που είχαμε δώσει την ψυχή μας για να απελευθερωθεί η πατρίδα χαρακτηριζόμασταν κατηγορούμενοι και παραδινόμασταν ανυπεράσπιστοι κατευθείαν

Συζητώντας για τους αγώνες και τους αγωνιστές με την Κατίνα Λατίφη, στο Μαρούσι...

για εξόντωση. Παρέδιδε δηλαδή ο ΕΛΑΣ τα όπλα που είχαν πάρει οι μαχητές του από τους κατακτητές πολεμώντας τους, και οι Εγγλέζοι τα έπαιρναν και τα έδιναν στους πρώην συνεργάτες των κατακτητών και στις παρακρατικές φασιστικές οργανώσεις και ομάδες που δημιούργησαν αμέσως και τις εξαπέλυσαν εναντίον μας. Θεέ μου, τι συμφωνία ήταν αυτή! Γεμάτη παράθυρα απ' όπου πέρασαν οι φάλαγγες, οι εξορίες και τα στρατοδικεία. Τι προδοσία ήταν αυτή; Πώς μπόρεσαν, μα πώς μπόρεσαν και την έκαναν; Σκοτείνιασε γύρω μας ο τόπος, ο κόσμος μας έκλεγε από τα κατάβatha της ψυχής του, όχι τόσο για ό,τι έγινε, όσο γι' αυτό που θα γινόταν.

Σύντομα μας κάλεσαν σε σύσκεψη στο Μοναστήρι της Ξενιάς για να μας αναλύσουν τη συμφωνία τα στελέχη της ΕΠΟΝ που ήρθαν από την Αθήνα και την οργάνωση της Μαγνησίας. Μαζευτήκαμε σ' εκείνη την ίδια αίθουσα όπου πριν από δυο χρόνια είχε ανοίξει το φως τ' ουρανού και είχε ακουστεί το γεργτήριο σάλπισμα για τον ξεσηκωμό των νέων στον αγώνα κατά των κατακτητών. Τώρα ήθελαν να μας αναλύσουν τι; Τη συμφωνία που και οι ίδιοι μισούσαν; Τι να μας πουν; Ότι η ίδια ηγεσία που μας κινητοποίησε και δημιουργήθηκε αυτό το πανεθνικό κίνημα ενάντια στους κατακτητές, ένα κίνημα πρωτάκουστα μεγάλο –σε εφτάμισι εκατομμύρια περίπου πληθυσμό

της χώρας μας τα δυόμισι εκατομμύρια ήταν οργανωμένα στο ΕΑΜ, άλλες εξακόσιες χιλιάδες νέοι στην ΕΠΟΝ, άλλες ογδόντα χιλιάδες στον ΕΛΑΣ, και βάλε τα Αετόπουλα, και βάλε την πολιτοφυλακή, και βάλε, και βάλε–, αυτή λοιπόν η ηγεσία, ανίκανη να αντιληφθεί τον ύπουλο ρόλο των ξένων, ενώ τον είχε αντιληφθεί όλος ο κόσμος, μας «πάσαρε» τώρα στη σφαγή; Ούτε που θέλαμε να τους ακούσουμε.

Σε λίγες μέρες άρχισαν να έρχονται οι Ελασίτες με βουρκωμένα τα μάτια. Έσταζαν φαρμάκι. Μας ερχόταν και κακό που μαθαίναμε ότι στη Γαλλία, την Ιταλία και παντού, η αντίσταση αναγνωριζόταν επίσημα από το κράτος κι οι αντιστασιακοί ήταν η ραχοκοκαλιά του στρατού τους και του κράτους τους. Τότε πολλοί, πότε ψιθυριστά και πότε φανερά, έλεγαν ότι στην ηγεσία υπάρχει προδότης. «Δεν γίνεται», υποστήριζαν, «κάποιος που στέκει πολύ ψηλά είναι κρυφό όργανό τους κι αυτός μας πούλησε!» Και μ' αυτό πίστευαν πως λύνονταν όλα. Αλλά ήταν στ' αλήθεια προδότης; Δεν ήταν; Άλλη συζήτηση και τούτη που είχε ανάψει.

Σ' ένα, όμως, συμφωνούσαν όλοι. Στην ανικανότητα των τοποθετημένων ηγετών και την τυφλή εμπιστοσύνη και υπακοή όλων των Κεντρικών Επιτροπών, των Κεντρικών Συμβουλίων, των παρασυμβουλίων του Στρατηγείου και γενικά όλων μας προς αυτούς τους καθοδηγητές, άσε που νο-

μίζαμε ότι είχαν τις πλάτες της Μεγάλης Σοβιετικής Ένωσης, ενώ είχαμε μεσάνυχτα.

Μετά από πολλά χρόνια ρωτήσαμε αυτούς τους ίδιους τους ηγέτες του κινήματος γιατί το έκαναν. «Γιατί τόσο καταλαβαίναμε», μας απάντησαν, «φοβόμασταν μη μας κατηγορήσουν οι Άγγλοι σύμμαχοι ότι χαλάμε την ενότητα του έθνους». Άκου να δεις, άκου να δεις!

Τα πιο σοφά λόγια μας τα έλεγαν τότε οι παππούδες. «Εδώ γίνεται μεγάλη αδικία. Ξέρεις τι είναι να αδικάς κάποιον; Τον πλήγωσες στην ψυχή. Βάλε τώρα να αδικήσεις ένα λαό ολόκληρο! Αυτό δεν φεύγει όσα χρόνια κι αν περάσουν, αυτή η πίκρα που μένει και αιώνει να περάσουν θα βγαίνει. Και να θέλουν οι άλλες γενιές να το ξεχάσουν, μόλις θα γίνεται κάτι παρόμοιο στον κόσμο θα θυμούνται αμέσως τα δικά μας. Αλίμονο, αλίμονο!» Και με το «αλίμονο» άνοιγε η νέα μας σελίδα.» (απόσπασμα από το βιβλίο «Τα Απόπαιδα»)

Προδοσία

Σ.Ε.: Πολύ σωστά εντοπίζετε στα γραπτά σας την καταστροφική συνέπεια που είχε η συμφωνία της Βάρκιζας. Μια συμφωνία που την αποκαλείτε προδοτική. Από κει αρχίζει η αποσύνθεση. Τελικά, ύστερα από τόσα χρόνια και τόσο ψάξιμο, πού καταλήξατε; Σας πούλησαν στους Εγγλέζους αυτοί που υπογράψανε τις συμφωνίες; Ήτανε προδότης ο Σιάντος;

Κ.Λ.: Δεν με ενδιαφέρει να ψάξω να βρω αν ο Σιάντος ήταν αγορασμένος από τους Εγγλέζους. Όχι, δεν ήταν αγορασμένος, αγωνιστής ήτανε. Το αποτέλεσμα, όμως, της δράσης του είναι εφάμιλλο με την προδοσία. Και εμένα αυτό με ενδιαφέρει. Το ό,τι κατάργησε το αρχηγείο με τον Άρη. Έκανε Κεντρική Επιτροπή του ΕΛΑΣ και μπήκε αυτός επικεφαλής. Το ότι έστειλε τον Άρη να κυνηγάει τον Ζέρβα ενώ οι Εγγλέζοι ήταν στην Αθήνα. Το ότι υπογράφηκε η Βάρκιζα και παραδώσανε τα όπλα. Και το αισχρό: απαλλάξαν τον εαυτό τους όλοι από ποινικές ευθύνες, αμνηστεύθηκε όλη η ηγεσία! Δεν θα υπάρξει στον κόσμο άλλο πιο αισχρό. Γιατί το περνάνε ντούκου; Τι ήταν όλα αυτά; Ισοδύναμα όχι με μία προδοσία, αλλά με δεκαπέντε. Τώρα, να καθίσω να σκεφτώ αν ήτανε ή δεν ήτανε, ξέρω ότι δεν ήτανε. Δεν πήγανε οι Εγγλέζοι και του δώσανε τα αργύρια. Ο άντρας μου κάποτε στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» έγραψε ένα άρθρο και λέει ότι κανονικά, ένας ηγέτης, όπου κι αν είναι, πρέπει να τιμωρείται και γι' αυτά που δεν έκανε. Όχι γι' αυτά που έκανε μόνο, τα λάθη. Τι να τους κάνω; Τον Παρτσαλίδη, τι να τον κάνω; Βεβαίως, ενδιαφέρει την Ιστορία γιατί το έκανε. Γι' αυτό χρειάζονταν οι φάκελοι, για να δούμε πώς και γιατί έγινε το κάθε τι. Τους κάψανε κι απαλλαχτήκανε. Ο Παρτσαλίδης δεν ήτανε της ΚGB, να εξηγούμαστε. Ο Τσολάκης και ο Δημητρίου ήτανε. Ο Παρτσαλίδης, αν δεν είχε τη «Βάρκιζα» θα τον βάζανε αυτόν Γενικό Γραμματέα στο ΚΚΕ, δεν θα βάζανε τον Κολιγιάννη. Αλλά ήταν το αίσθημα του κόσμου πολύ ενάντιό του. Ο Παρτσαλίδης, όμως, ακολούθησε το πογκρόμ του Κολιγιάννη. Επί Ζαχαριάδη δεν υπήρχε τρομοκρατία, αλλά δεν μπορούσες να μιλήσεις γιατί λέγαμε έτσι λειτουργεί το κόμμα. Ακόμα δεν είχε ανατραπεί η στρατηγική λειτουργία, η τακτική του κόμματος. Θεωρούσαμε ότι έτσι πρέπει να είναι. Και έγινε ό,τι έγινε με τον Καραγιώργη κ.λπ. Αλλά ήταν μεμονωμένα. Ενώ, με τον Κολιγιάννη και τους άλλους είχαμε μαζικό πογκρόμ!

Στέλιος Ελληνιάδης